
Armoede en schuldhulpverlening in Wijdmeren

Winter 2023

Rekenkamer Wijdmeren

Inhoud

1	ONDERZOEKSVERANTWOORDING	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Doel van het onderzoek	5
1.3	De onderzoeksvragen	5
1.4	Aanpak van het onderzoek	5
2	SAMENVATTING BEVINDINGEN, BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	6
2.1	Samenvatting bevindingen	6
2.2	Conclusies	8
2.3	Aanbevelingen	9
3	ARMOEDE IN WIJDEMEREN: DE CIJFERS	10
3.1	Rijksbeleid armoede en schuldhulpverlening	13
3.2	Beleid armoede en schuldhulpverlening gemeente Wijdmeren	16
3.2.1	Coalitieakkoord	17
3.2.2	Beleidsnota Armoede en schuldhulpverlening 2019-2022	17
3.2.3	Plan van aanpak Vroegsignalering van Schulden	18
3.2.4	Inkomensondersteunende voorzieningen en voorzieningen om te kunnen participeren	19
3.2.5	Beleid schuldhulpverlening	23
3.2.1	Verordening Beslistermijn schuldhulpverlening Wijdmeren 2021	24
3.2.2	Herijking beleid	24
4	HOE WERKT HET BELEID IN DE PRAKTIJK	25
4.1	Vindbaarheid van de inkomensondersteunende - en andere voorzieningen	25
4.2	Uitwerking armoedebeleid in de praktijk	25
4.3	De praktijk van schuldhulpverlening	26
4.3.1	Organisaties die advies en ondersteuning bieden bij financiële problemen	26
4.3.2	Toegang tot een schuldenregeling	26
4.3.3	Vroegsignalering in de praktijk	28
5	ARMOEDE: UITGAVEN ARMOEDEBELEID	30

6	SCHULDHULPVERLENING: DE CIJFERS	32
6.1.1	Vroegsignalering	35
	BIJLAGE 1 DOCUMENTEN EN GEÏNTERVIEWDE PERSONEN	36
	BIJLAGE 2 OVERZICHT WETGEVING OVER SCHULDHULPVERLENING	37
	Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp)	37
	Besluit breed moratorium	37
	Dwangakkoord	37
	Beslagvrije voet	37
	Zakelijke schulden	37
	Bewindvoering	38

1 Onderzoeksverantwoording

1.1 Inleiding

Armoede staat volop in de belangstelling, zowel maatschappelijk als politiek. Als gevolg van o.a. sterk stijgende prijzen komen steeds meer mensen in de financiële problemen. Armoede raakt mensen in alle aspecten van hun leven en tast de bestaanszekerheid aan.

Voor armoede bestaat volgens het Centraal Planbureau en Sociaal Cultureel Planbureau in de wetenschappelijke literatuur en in de publieke opinie geen eensluitende definitie. Daarom wordt de armoededefinitie vaak beperkt tot financiële armoede. Armoede is dan het (door een huishouden) over onvoldoende inkomen beschikken voor een bepaald minimaal consumptieniveau. Er wordt vooral gekeken naar het risico op armoede van een huishouden. De duur van het onvoldoende inkomen wordt in deze definitie niet meegenomen, terwijl dit wel een belangrijke indicator van armoede is. Het maakt veel uit of er slechts tijdelijk of langdurig sprake is van een gering inkomen. Het wettelijk bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld, bestaat uit de bijstandsuitkering en het AOW-pensioen. Het bedrag is afhankelijk van de leefsituatie (alleenstaand, eenoudergezin, gezinnen met kinderen) en leeftijd.

Er zijn verschillende redenen waarom mensen schulden krijgen¹:

- Overlevingsschulden: er zijn te weinig inkomsten in verhouding tot de vaste lasten.
- Overbestedingsschulden: er zijn voldoende inkomsten maar er wordt naar verhouding te veel uitgegeven.
- Aanpassingsschulden: er vindt een verandering in de levensomstandigheden plaats met als gevolg een plotselinge inkomensdaling. Deze daling zorgt voor schulden.
- Compensatieschulden: overbesteding als gevolg van compensatiegedrag.

Ook levensgebeurtenissen² kunnen ertoe leiden dat huishoudens in de financiële problemen komen zoals:

- Budgettaire redenen zoals ontslag, stoppen met overwerk, pensioen, of slecht financieel beheer.
- Verandering in levensfase, zoals krijgen van kinderen, scheiden, of overlijden van een partner.
- Psychosociale problemen zoals gebrek aan weerbaarheid, verslavingen, compensatiegedrag.

Van een problematische schuld situatie is sprake wanneer van een natuurlijk persoon redelijkerwijs is te voorzien dat hij niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden, of waarin hij heeft opgehouden te betalen (Definitie NVVK).

Er is een verschil tussen betalingsachterstanden en problematische schulden. In het geval van een betalingsachterstand staan er rekeningen open die een burger niet in één keer kan voldoen. Door een betalingsregeling te treffen met de schuldeiser kan het bedrag in meerdere termijnen worden betaald. De rekening zal dan ook niet oplopen door incassokosten en eventuele boetes.

Bij problematische schulden is het onwaarschijnlijk dat een burger binnen een redelijke termijn kan voldoen aan zijn betalingsverplichtingen.

De keuzes op het gebied van armoedebeleid en schuldhulpverlening zijn in Wijdmeren vastgelegd in de beleidsnota Armoede en Schuldhulpverlening 2019-2022. In essentie zijn dit twee verschillende zaken.

¹ De Greef 1992

² Boorsma 1994

Het armoedebeleid is sterk gemeentelijk bepaald, preventief en bedoelt om de armoede te verzachten. De maatregelen rond schuldhulpverlening zijn vrijwel geheel wettelijk voorgeschreven.

1.2 Doel van het onderzoek

De Rekenkamercommissie wil met het onderzoek voor de gemeenteraad inzichtelijk maken waaruit het armoede- en schuldenbeleid in de gemeente Wijdmeren bestaat, wat de doelen van het beleid zijn en welke instrumenten er worden ingezet om deze doelen te bereiken. Ook worden de armoedecijfers en kosten van het armoedebeleid geanalyseerd. Wij hebben begrepen dat het armoede- en schuldenbeleid op dit moment wordt herijkt. Daarnaast kijkt de rekenkamer of het vastgestelde beleid voldoet aan wettelijke kaders.

1.3 De onderzoeksvragen

De rekenkamercommissie heeft de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

“Voldoet het beleid voor armoede en schuldhulpverlening aan de wettelijke eisen en voert de gemeente het beleid effectief en efficiënt uit?”.

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat is het geldende lokale beleid voor armoede- en schuldhulpverlening?
2. Hoe wordt invulling gegeven aan het armoedebeleid en schuldhulpverlening in de praktijk en is dit conform de landelijke en gemeentelijke wetgeving en beleid?
3. In hoeverre worden inwoners van Wijdmeren met een laag inkomen of die schuldhulp of budgethulp zouden kunnen gebruiken, bereikt?
4. Hoe is invulling gegeven aan de preventie in Wijdmeren?

1.4 Aanpak van het onderzoek

De rekenkamercommissie heeft de gebruikelijke werkzaamheden verricht om de onderzoeksvraag te beantwoorden:

- Het houden van een startgesprek en het opvragen van relevante documenten.
- Het uitvoeren van een documentenanalyse.
- Het voeren van meerdere gesprekken met medewerkers van de gemeente.
- Het opstellen van een rapportage.

Het onderzoek richt zich op het armoedebeleid in de zin van gemeentelijke inkomensondersteuning en op schuldhulpverlening. Het bevorderen van arbeidsparticipatie maakt geen deel uit van dit onderzoek. Er is getoetst of Wijdmeren voldoet aan wet- en regelgeving over armoede en schuldhulpverlening. Het rapport bevat verschillende linken naar brondocumenten.

2 Samenvatting bevindingen, beantwoording van de onderzoeksvragen, conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksvragen beantwoord op basis van de bevindingen uit hoofdstuk 3 en 4. Daarnaast staan in dit hoofdstuk de conclusies en de aanbevelingen.

2.1 Samenvatting bevindingen

Armoede in Wijdmeren

Van armoede is volgens de definities van het CBS en SCP sprake wanneer een huishouden tot 110% van het sociaal minimum aan inkomen heeft. In Wijdmeren leven in 2021 699 huishoudens (6,5 %) in armoede. Dit is vanaf 2017 een vrij constante groep. Van alle huishoudens in Wijdmeren heeft 4,2% een inkomen op of onder bijstandsniveau (< 100%). Bijna de helft van deze huishoudens is al langer dan 4 jaar aangewezen op een laag inkomen.

Bijna 70 % van het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum is in Wijdmeren een eenpersoonshuishouden (ook wel als alleenstaanden aangeduid).

Het grootste deel (52,5%) bestaat uit huishoudens met een AOW/AWW uitkering. De huishoudens in armoede bestaan voor 20,3% uit huishoudens in de bijstand. Daarnaast heeft 18,1 % inkomsten uit arbeid of een eigen onderneming.

Ambitieuze collegeakkoord

Het beleid rond armoede en schuldhulpverlening is op 7 maart 2019 vastgesteld. In 2022 is een nieuw ambitieus collegeakkoord opgesteld met diverse doelstellingen rond armoede. De nieuwe doelen uit het collegeakkoord hebben tot op heden nog niet tot herijking van het beleid geleid. De gemeente geeft wel aan bezig te zijn dit beleid te herijken.

Nota armoede en schuldhulpverlening 2019-2022

De huidige beleidsnota heeft drie invalshoeken: minimabeleid, schuldhulp en het bevorderen van (arbeids-) participatie. De nota voldoet niet aan de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening 2021. De nota is vooral kwalitatief van aard en beschrijft de ambities van de gemeente.

Het beleidsplan schuldhulp dat de gemeente wettelijk moet vaststellen voldoet aan de Wgs 2012 maar is in het rapport op verschillende plaatsen verwerkt. Toetsen of het plan voldoet aan de Wgs vergt veel zoekwerk. De volgende in het plan aangekondigde acties zijn niet uitgevoerd:

- Intensiveren communicatie over bestaande minimaregelingen
- Een onderzoek in 2019 naar wat inwoners nodig hebben of wat ze echt missen bij de mogelijkheden van de minimaregelingen middels een korte enquête onder gebruikers en interview in het veld.
- Het gebruik van de collectieve (aanvullende) ziektekostenverzekering vergroten.

In het armoedebeleid wordt veel aandacht geschonken aan huishoudens in de bijstand. Uit de cijfers van het CBS blijkt dat de grootste doelgroep huishoudens in armoede in Wijdmeren een andere doelgroep betreft: alleenstaanden die zijn aangewezen op een AOW/AWW uitkering en huishoudens met inkomsten uit arbeid of een eigen onderneming.

Voor wie is het armoedebeleid in Wijdmeren van toepassing?

Vanaf 2015 kan iedere gemeente zelf bepalen of en hoe hoog zij de vermogensgrens willen vaststellen in het armoedebeleid om de doelgroep af te bakenen. Individuele bijzondere bijstand wordt als maatwerk

verstrekt waarbij in Wijdmeren een inkomensnorm van 120% van het sociaal minimum wordt gehanteerd.

Regelingen

De gemeente heeft 12 regelingen waarop gezinnen met een minimuminkomen een beroep op kunnen doen. Daarvan zijn 4 regelingen specifiek bedoeld om kinderen aan maatschappelijke activiteiten te kunnen laten deelnemen. De beleidsregels zijn al meer dan 5 jaar oud. De hoogte van de bedragen zijn na vaststelling daarna niet meer bijgesteld.

Bijzondere bijstand

Gemiddeld ontvangen huishoudens € 1.000 bijzondere bijstand in Nederland. In Wijdmeren is dit € 326. Ten opzichte van landelijke gemiddelden laten de verschillende onderdelen waarvoor bijzondere bijstand wordt verleend significante verschillen zien. In Wijdmeren wordt significant minder uitgegeven aan de voorzieningen wonen en de financiële transacties (uitgaven om schulden te verminderen). Er wordt meer uitgegeven aan uitstroombestemming en individuele inkomensvoorzieningen.

Ziektekostenregeling

Bij de evaluatie van het minimabeleid 2015-2017 is door de Adviesraad Sociaal domein geconstateerd dat de gemeentelijke bijdrage in de premie van zorgkostenverzekering (€ 5 per maand) in de andere regio gemeenten aanzienlijk hoger liggen. De bijdrage van de regio gemeenten varieerde van € 20 tot € 25 per maand. Geadviseerd werd om het aantrekkelijker te maken gebruik te maken van de regeling. Aan dit advies is geen uitvoering gegeven.

Het gebruik van de regelingen ten opzichte van de omvang van de doelgroepen in cijfers

De gemeente Wijdmeren kent verschillende regelingen die bijdragen aan maatschappelijke participatie voor inwoners met een laag inkomen. De mate waarvan deze regelingen gebruik wordt gemaakt is niet duidelijk. Uit de opgevraagde cijfers valt op dat het bereik van de diverse voorzieningen relatief beperkt is:

- Volgens de gemeente hebben 263 huishoudens gebruik gemaakt van de bijzondere bijstand. Dit is 38 % van de doelgroep met een inkomen tot 110%.
- De verplichte zorgkostenverzekering vormt voor de meeste huishoudens met een laag inkomen een belangrijke kostenpost. Van de mogelijkheid van een collectieve zorgkostenverzekering maakt 40% van de huishoudens die hiervoor in aanmerking komen gebruik.
- Het aantal huishoudens in Wijdmeren dat in principe voor individuele studietoelagen in aanmerking komt bedraagt circa 90 (circa 82 % van de doelgroep). In de jaren van 2019 t/m 2022 maakten jaarlijks gemiddeld 3 of 4 inwoners gebruik van de studietoelage.

Het is niet duidelijk hoeveel huishoudens gebruik maken van de verschillende regelingen. De gemeente Wijdmeren beschikt niet over een voedselbank zoals veel andere gemeenten. De inwoners kunnen gebruik maken van de voedselbank in Hilversum.

Kwijtschelding

Van de mogelijkheid kwijtschelding te verlenen van gemeentelijke belastingen en waterschapheffingen wordt wel ruim gebruik gemaakt. Het percentage in Wijdmeren ligt ruim boven de 80%. Het automatisch toekennen van kwijtschelding vindt nog niet plaats. Ook de afstemming (uniformering) met de waterschappen heeft nog geen resultaten opgeleverd.

Schuldhelpverlening

De Wet gemeentelijke schuldhelpverlening heeft drie invalshoeken. Hulp, preventie en vroegsignalering. Het aantal huishoudens met schulden is in Wijdmeren stabiel met 5,2% van de huishoudens, ofwel 573

huishoudens. Landelijk is het percentage 7,6%. Het percentage van Wijdmeren is ongeveer gelijk aan dat van de vergelijkbare omringende gemeenten. Toch gaat het in Wijdmeren om 1 op de 20 huishoudens.

In 2022 hebben 27 huishoudens een schuldhulpverleningstraject gevolgd. Dit lijkt een relatief laag aantal op de 573 huishoudens met schulden.

Mensen met geldzorgen of (dreigende) financiële problemen kunnen terecht bij bijvoorbeeld Versa en Ping. De gemeente biedt verschillende hulpmogelijkheden die op de website van de gemeente staan. De gemeente heeft daarnaast geen andere preventiemaatregelen ontwikkeld.

De gemeente is aangesloten bij het landelijke platform dat betalingsachterstanden registreert. Dit vroegsignaleringssysteem is in landelijk in 2021 gestart. Woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars leveren informatie over betalingsachterstanden op één plek aan: in het platform VindPlaats voor Schulden. VPS zet de informatie door naar de gemeenten. De gemeente moet daarna de mensen proactief benaderen. Wijdmeren doet mee aan dit platform. Als er een signaal is dat er sprake is van betalingsachterstanden, ontvangen de mensen in Wijdmeren een kaartje. Opvolging van signalering vroegsignalering is belegd bij het Sociaal Wijkteam. Het Sociaal Wijkteam belt de mensen op, ze worden uitgenodigd of er wordt een huisbezoek gedaan.

Ook vrijwilligers- en professionele organisaties signaleren dat er problemen zijn en verwijzen en adviseren. In het beleid staat dat betrokken professionals in de uitvoering voldoende inzicht hebben in de mogelijkheden voor hulp bij financiën en schulden. Zij herkennen in de uitvoering (signalen van) schulden bij inwoners en verwijzen ze door naar het juiste loket. Ondersteuning bij schulden wordt tijdig ingezet en is effectief en efficiënt.

Binnen de organisatie hebben we niemand aangetroffen die ons concreet kon informeren of dit ook daadwerkelijk zo is ingeregeld.

Monitoring en informatievoorziening over effectiviteit armoedebeleid

De gemeente Wijdmeren monitort weinig. Er is behalve de algemene CBS cijfers en een totaal overzicht van kosten geen sturingsinformatie. In de begroting, tussentijdse informatievoorziening en jaarrekening wordt daarom geen informatie gegeven over de effectiviteit van het armoedebeleid. Hierdoor is het voor de raad niet vast te stellen of het beleid effectief wordt ingezet. De gemeente heeft de afgelopen jaren weinig data voor de Benchmark Armoede en Schulden aangeleverd. Hierdoor is een vergelijking met andere gemeenten of het ontwaren van trends niet mogelijk.

Brochures

Er is geen brochure of ander voorlichtingsmateriaal beschikbaar dat gebruikt kan worden door scholen, sportverenigingen en culturele organisaties met als doel bekendheid te geven aan de verschillende mogelijkheden voor ondersteuning. Gebleken is dat de informatie op sommige onderdelen niet meer actueel is of onvoldoende informatie geeft.

2.2 Conclusies

Uit het onderzoek kan de conclusie worden getrokken dat het gebruik van de verschillende regelingen en voorzieningen laag is ten opzichte van de doelgroep die hiervoor in aanmerking komt.

De gemeente heeft de afgelopen jaren weinig data voor de Benchmark Armoede en

Schulden aangeleverd. Hierdoor is een vergelijking met andere gemeenten of het ontwaren van trends niet mogelijk.

Het voorgaande leidt tot de conclusie dat de gemeente Wijdmeren vooral naar 'bevind van zaken' handelt en daarmee feitelijk vaart zonder goed kompas. Er is geen sprake van een strategische benadering van de problematiek met als gevolg dat onduidelijk blijft of en in hoeverre daarmee de beleidsdoelen en de maatschappelijke gevolgen beperken, zijn gehaald.

2.3 Aanbevelingen

- Bedenk vooraf wat de meerwaarde is van het opnieuw opstellen van een overkoepelend beleidsplan. Kijk hierbij goed voor welke doelgroep het armoedebeleid bij Wijdmeren moet zijn en richt het beleid niet vanzelfsprekend op alleen alleenstaanden in de bijstand.
- Actualiseer het verplichte plan schuldhulpverlening. Doelgroepen en acties omtrent preventie en vroegsignalering worden daarmee zichtbaar voor de raad maar vooral ook de inwoners weten dan wat ze van de gemeente kunnen verwachten.
- Actualiseer de beleidsregels armoedebeleid en breng het aantal voorzieningen en de hoogte van de bijdragen in lijn met omliggende gemeenten.
- Breng actief onder de aandacht dat de mensen recht hebben op deze voorzieningen. Onderzoek waarom de doelgroep zo weinig gebruik maakt van bepaalde regelingen en pas hier de communicatie op aan.
- Verzamel systematisch data over de uitvoering van het armoedebeleid en de schuldhulpverlening door deze op te vragen bij de diverse ketenpartners, dit te analyseren en doe indien nodig aanvullend onderzoek naar gegevens die ontbreken. Het betreft gegevens over de omvang van de diverse te onderscheiden doelgroepen, het bereik, het gebruik van de aangeboden mogelijkheden van ondersteuning en hulp, de hiermee gemoeide (directe en indirecte) uitgaven, de tevredenheid over de ervaren dienstverlening. Het aanvullend inkomen en hulp bij (dreigende) schulden is voor de inwoners die het betreft van levensbelang.
- Evalueer en analyseer de uitkomsten en verrijk deze met de uitkomsten van landelijke benchmarks. Doe dit op een gestructureerde wijze in samenwerking en in afstemming met de ketenpartners en kom tot verbeteringen waar noodzakelijk of gewenst. Maak hiervan jaarlijkse voortgangsrapportages om te bespreken met de gemeenteraad.

3 Armoede in Wijdmeren: de cijfers

Voordat ingegaan wordt op het beleid en de praktijk wordt eerst een inzicht gegeven in de omvang van armoede in Wijdmeren.

Het CBS houdt landelijk de cijfers bij en geeft inzicht in aantal huishoudens met een laag inkomen. Ter voorbereiding van het opstellen van het beleidskader van het armoedebeleid is door de gemeente in 2017 onderzoek gedaan naar de doelgroep, het beleid en de risicogroepen voor armoede in de gemeente Wijdmeren¹. In dit hoofdstuk zijn de ontwikkelingen in de cijfers vanaf 2017 opgenomen.

In de cijfers van het CBS wordt het aantal huishoudens met een laag inkomen uitgedrukt in een percentage van het totaal aantal huishoudens.

Tabel 1 Ontwikkeling huishoudens sociaal minimum 2017-2021
(Bron: CBS Statline, laag en langdurig inkomen, huishoudkenmerken)

Jaar	Aantal huis- houdens	Aantal huishoudens met laag inkomen									
		< 100 %		tot 101 %		tot 110 %		tot 120 %		tot 130 %	
		abs	perc.	abs	perc.	abs	perc.	abs	perc.	abs	perc.
2017	10.331	475	100	475	100	723	100	971	100	1.198	100
2018	10.354	466	98	445	94	694	96	942	97	1.170	98
2019	10.527	484	102	474	100	716	99	958	99	1.158	97
2020	10.667	459	97	469	99	725	100	960	99	1.173	98
2021	10.755	452	95	462	97	699	97	946	97	1.162	97
2022	10.820	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Ruim 10% van de huishoudens in Wijdmeren heeft inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Van armoede is volgens de definities van het CBS en SCP sprake wanneer je tot 110% van het sociaal minimum aan inkomen hebt. In Wijdmeren leven in 2021 699 huishoudens (6,5 %) in armoede. Dit is vanaf 2017 een vrij constante groep. Van alle huishoudens in Wijdmeren heeft 4,2% een inkomen op of onder bijstandsniveau (< 100%). Bijna de helft van deze huishoudens is al langer dan 4 jaar is aangewezen op een laag inkomen.

¹ Armoedemonitor 2017 KWIZ (maart 2017)

Tabel 2 Kenmerken van de huishoudens in Wijdmeren in 2021
(Bron: CBS Statline, laag en langdurig inkomen, huishoudkenmerken)

Kernmerken huishoudens	Aantal huis-houdens	Aantal huishoudens met laag inkomen in 2021							
		tot 101 %		tot 110 %		tot 120 %		tot 130 %	
		abs	perc.	abs	perc.	abs	perc.	abs	perc.
Eenpersoons	3.455	315	69	472	69	648	69	765	67
Paar zonder kinderen	3.440	65	14	105	15	139	15	197	17
Paar met kinderen	3.164	28	6	47	7	59	6	74	7
Eenoudergezin	696	46	10	64	9	84	9	107	9
Overige meerp.huish.	-								
	10.755	455	100	689	100	933	100	1.144	100

Het grootste deel van de huishoudens in armoede betreft eenpersoonshuishoudens. Bijna 70 % van het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum is in Wijdmeren een eenpersoonshuishouden. Dit gaat om 472 huishoudens.

Het is opvallend dat in het coalitieakkoord en het beleid rond armoede vaak wordt gesproken over gezinnen met kinderen. Dit is in omvang een relatief kleine groep van het totaal van de huishoudens in armoede: 110 huishoudens, ofwel 7 % van de huishoudens in armoede.

Tabel 3 Inkomstenbronnen huishoudens minima in 2021
(Bron: CBS Statline, laag en langdurig inkomen, huishoudkenmerken)

Inkomstenbron huishoudens	Aantal huis-houdens	Aantal huishoudens met laag inkomen in 2021							
		tot 101 %		tot 110 %		tot 120 %		tot 125 %	
		abs	perc.	abs	perc.	abs	perc.	abs	perc.
Arbeid	4.700	33	7,1	47	6,7	66	7,0	99	8,5
Eigen onderneming	1.700	68	14,7	80	11,4	100	10,6	116	10,0
AOW/AWW	3.600	234	50,7	367	52,5	526	55,5	659	56,7
ZW/WAO	300	26	5,6	53	7,6	44	4,6	89	7,7
WW	100	5	1,1	10	1,4	52	5,5	28	2,4
WWB	200	96	20,8	142	20,3	159	16,8	171	14,7
	10.600	462	100	699	100	946	100	1.162	100

De huishoudens in armoede (tot 110% van het bestaansminimum) bestaan voor (20,3%) uit huishoudens in de bijstand. Het grootste deel (52,5 %) bestaat uit huishoudens met een AOW/AWW uitkering.

Daarnaast heeft 18,1 % inkomsten uit arbeid of een eigen onderneming.

Van de groep met een AOW-pensioen heeft 6,5 %¹ een inkomen op bijstandsniveau oplopend tot 18,3 %² op het niveau van 130% van het sociaal minimum. Het betreft hier vooral alleenstaande zonder of met een beperkt aanvullend pensioen en huishoudens met een onvolledige AOW-uitkering.

Vanuit de cijfers valt op dat het niet alleen om mensen met bijstandsuitkering maar vooral ook voor AOW-ers en arbeiders en ondernemers gaat.

¹ 6,5 % van 3.600 huishoudens = 234

² 18,3 % van 3.600 huishoudens = 659

In 2017 ontvingen 200¹ huishoudens een bijstandsuitkering. Per 1 mei 2022 is dat aantal gelijk gebleven². Daarnaast zijn er ook huishoudens die geen bijstandsuitkering ontvangen maar toch van een inkomen op bijstandsniveau moet zien rond te komen.

96 huishoudens (47,9 %) van deze doelgroep hebben een inkomen gelijk aan het bijstandsniveau. Dit heeft verschillende oorzaken. Zo hebben huishoudens naast een bijstandsuitkering ook nog recht op allerlei toeslagen (zorg- en huurtoeslag, kinderbijslag en kindgebonden budget e.d.). Ook fiscaal aftrekbare kosten (bijv. rente en kosten van schulden) kunnen een rol spelen. Soms is ook sprake van een gedeeltelijke periodieke bijstandsuitkering of wordt maar voor een beperkte periode een beroep op bijstand gedaan.

Armoede en kinderen

Door het CBS wordt jaarlijks inzicht gegeven in de ontwikkeling van het aantal kinderen dat opgroeit in huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum.

Hieruit blijkt dat in Wijdmeren 4,2 % van de kinderen het risico lopen in armoede op te groeien.

Vooraf in éénouder gezinnen groeit een hoog percentage kinderen op in een gezin dat moet rondkomen van een minimuminkomen.

Langdurig minima

Een groep gezinnen moet langdurig rondkomen van een inkomen op of rond het sociaal minimum.

Behalve dat zij al lang van een laag inkomen moeten rondkomen heeft deze groep vaak ook een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Het aantal huishoudens bedraagt ongeveer de helft van het aantal zoals genoemd in tabel 3. Vooral huishoudens die zijn aangewezen op een bijstandsuitkering vormen hierbij de belangrijkste groep.

De omvang van armoede is sinds 2017 vrijwel gelijk gebleven. Het aantal huishoudens in Wijdmeren met een inkomen tot 110 % van het sociaal minimum bedroeg in 2017 rond de 700. In 2021 was dit vrijwel gelijk. Het aantal meerpersoonshuishoudens met kinderen bedraagt in Wijdmeren ca. 200.

Het aantal huishoudens dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering bedraagt in Wijdmeren circa 200 (peiljaar 2021) waarvan circa 160 huishoudens met een inkomen tot 120 % van het sociaal minimum. Eenoudergezinnen en alleenstaanden vormen de belangrijkste doelgroep (67% van het aantal huishoudens met een laag inkomen).

Het grootste deel (70%) van de huishoudens met een laag inkomen zijn voor hun inkomen afhankelijk van een bijstandsuitkering of een AOW-pensioen.

Uit de ontwikkelingen in de periode 2017-2021 blijkt het aantal huishoudens met een laag inkomen in alle categorieën vrijwel gelijk is gebleven.

In Wijdmeren lopen 4,2 % van de kinderen de het risico in armoede op te groeien. Kinderen in eenoudergezinnen lopen het grootste risico.

De gemeente Wijdmeren heeft in vergelijking met gemeenten met circa 25.000 inwoners het minste aantal huishoudens met een laag inkomen. Beleid armoede en schulden.

¹ Het gaat hier niet om huishoudens maar personen tot 65 jaar.

² Voorlopige cijfers CBS

3.1 Rijksbeleid armoede en schuldhulpverlening

De rijksoverheid zet fors in op het terugdringen van armoede. In dit hoofdstuk wordt het rijksbeleid kort beschreven.

Voor dit onderzoek zijn twee wetten van belang: De Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). De Wgs is in 2021 gewijzigd. De wijzigingen worden hieronder kort toegelicht.

De Participatiewet

De gemeente is verantwoordelijk voor alle mensen die kunnen werken maar daarbij wel ondersteuning nodig hebben. Van gemeenten wordt verwacht dat zij deze groeiende doelgroep ondersteuning biedt zodat zij aan de slag gaan. Waar nodig is er ondersteuning om het salaris aan te vullen (inkomensondersteuning).¹ Het rijk is voornemens om de Participatiewet aan te passen.

[\(Kamerbrief over visie Participatiewet in balans\)](#).

In de wet staat hoe gemeenten om moeten gaan met:

- vaststellen recht op uitkering
- vaststellen hoogte uitkering
- individuele inkomenstoelage
- individuele studietoelage
- zoektijd jongeren tot 27 jaar
- bijzondere bijstand
- energietoelage

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

De plicht om inwoners met schulden te helpen, is vastgelegd in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). De Wet is per 1 januari in 2021 gewijzigd².

Ten opzichte van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening 2012 is nieuw:

- Vroegsignalering.

Leveranciers geven zorgelijke betalingsachterstanden op vaste lasten als huur, energie, water en de zorgverzekering vanaf 1 januari 2021 door aan de gemeenten. Hiervoor is in november 2020 een convenant afgesloten³. Gemeenten kunnen zich hierbij aansluiten.

- Gewijzigde inlichtingenplicht.

Voor schuldhulpverlening is veel informatie nodig over de (financiële) situatie van de inwoner. De “oude” Wgs gaat ervan uit dat inwoners zelf informatie aanleveren, zodat de gemeente hier vervolgens een plan van aanpak voor schuldhulpverlening mee kan maken. Dit werkte vertragend en

¹ Website rijk

² De Wet is van 9 februari 2012. De wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening en het inwerkingtredingsbesluit zijn op 13 juli gepubliceerd in het Staatsblad.

³ Het convenant is op 10 november 2020 ondertekend door VNG, NVVK, Aedes, Energie Nederland, VEWIN, de vereniging van drinkwaterbedrijven en Zorgverzekeraars Nederland. Op 15 december 2020 tekende ook de koepelorganisaties van studentenhuisvesters, private en particuliere verhuurders mee aan het Landelijk Convenant Vroegsignalering.

leidde tot langere wacht- en doorlooptijden. Om die reden is in de gewijzigde wet opgenomen dat schuldhulpverleners eenvoudig zelf digitale informatiebronnen kunnen raadplegen, zoals bijvoorbeeld gegevens over iemands schulden, salaris en andere inkomsten.

- Adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind

Beschermingsbewind (ook schuldenbewind) is geregeld in het BW. De gemeente heeft per 1 januari adviesrecht. De nieuwe wet (Ags) regelt dat gemeenten drie maanden nadat schuldenbewind is ingesteld de rechter mogen adviseren of een inwoner het beste kan worden geholpen door voortzetting van het bewind, of door een lichtere vorm van gemeentelijke ondersteuning.

Op 1 januari 2021 is ook het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening in werking getreden. In het Besluit worden de signalen aangewezen die aanleiding zijn voor het college om uit eigen beweging schuldhulpverlening aan te bieden.

De Wgs schrijft voor dat de gemeenteraad een plan moet vaststellen en waar dat plan aan moet voldoen.

Uit Wgs: Artikel 2. Plan

1. *De gemeenteraad stelt een plan vast dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan de inwoners van zijn gemeente.*
2. *De gemeenteraad stelt het plan telkens voor een periode van ten hoogste vier jaren vast. Het plan kan tussentijds gewijzigd worden.*
3. *Het plan bevat de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid betreffende integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat inwoners schulden aangaan die ze niet kunnen betalen.*
4. *In het plan wordt in ieder geval aangegeven:*
 - a. *welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen;*
 - b. *welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd;*
 - c. *hoe de samenwerking met schuldeisers, waaronder verhuurders van tot bewoning bestemde onroerende zaken, zorgverzekeraars, water- en energiebedrijven, wordt vormgegeven;*
 - d. *het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft met betrekking tot de in artikel 4, eerste lid, genoemde periode, en*
 - e. *hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.*
5. *In het plan kan de gemeenteraad aangeven onder welke voorwaarden het college de cliënt verplicht te beschikken over een basisbetaalrekening als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht.*

Naast de Wgs is er ook andere wetgeving met betrekking tot schuldhulpverlening. In bijlage 2 staat een overzicht. De uitvoering van deze wetten valt niet onder de verantwoordelijkheid van de gemeente maar is voor de mensen met schulden in de gemeente wel belangrijk.

Naast wetgeving heeft het Rijk een heel palet aan beleidsmaatregelen ontwikkeld. Het kabinet heeft het volgende doel gesteld: De helft minder mensen in armoede in 2030. Met de Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden (2022-2025) [wil het kabinet het aantal mensen in armoede en schulden terugdringen](#). De aanpak bouwt voort op het [actieplan Brede Schuldetaanpak](#) (bron: website rijksoverheid.) Er is ook een [meest recente voortgangsrapportage](#).

Het kabinet wil dat mensen een voldoende en stabiel inkomen hebben, zodat iedereen mee kan doen en vooruit kan komen. Daarom wil het kabinet onder andere deze maatregelen tegen armoede nemen:

- **Minimumloon en uitkeringen omhoog in 2023**
Het [minimumloon stijgt in 2023](#). Hiermee wil het kabinet werken aantrekkelijker maken. Ook uitkeringen, zoals AOW en bijstand, gaan omhoog.
- **Kostendelersnorm omhoog van 21 naar 27 jaar in 2023**
Dit betekent dat het inkomen van jongeren tot 27 jaar niet meer meetelt bij de uitkering van huisgenoten.
- **1 afspraak over achterstanden betalingen**
Iemand kan achterlopen met betalen bij verschillende diensten van de Rijksoverheid. Bijvoorbeeld bij de Belastingdienst of een achterstand in de betaling van een boete. Diegene hoeft straks nog maar met 1 organisatie afspraken te maken om alles te betalen. Ook is het mogelijk om de betaling uit te stellen.
- **Betere toegang tot mondzorg voor mensen een met laag inkomen**
Mensen die in armoede leven, slaan vaak de tandartscontrole over om kosten te besparen. Mondzorg is voor kinderen gratis, maar dat weet niet iedereen. De Rijksoverheid wil daarom betere toegang tot mondzorg. Bijvoorbeeld met een schooltandarts voor de kinderen.
- **Lessen voor kinderen en jongeren over uitgeven geld**
De Rijksoverheid wil kinderen en jongeren leren om beter met geld om te gaan. Daarvoor kunnen scholen gebruik maken van [lessen over geld](#).

Ook wil het kabinet [mensen helpen die zulke grote schulden hebben dat ze er zelf niet meer uitkomen](#). Meer maatregelen tegen armoede staan in [de kamerbrief over de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden](#).

Belangrijkste maatregelen van de Rijksoverheid tegen armoede

- Meer mensen [in de bijstand](#) helpen om een vaste baan te vinden. En zorgen dat ze deze baan houden.
- Lage inkomens aanvullen met toeslagen. Zoals een [bijdrage voor kosten voor zorg, een huurwoning, kinderen en kinderopvang](#).
- Kinderen uit gezinnen met een laag inkomen de kans geven om mee te doen in de samenleving. Zoals op schoolreis gaan en zwemles volgen.

Het totaaloverzicht van maatregelen die het rijk wil nemen, inclusief de planning, staat in het [actieplan 'Brede schuldenaanpak'](#).

Recente rijksontwikkelingen

Minister Schouten wil schuldhulpverlening sneller en beter toegankelijk maken¹ en ze wil een snellere aflossing van schulden onder meer bereiken door alle gemeenten saneringskredieten² te laten inzetten. Daarnaast wil ze de duur van de schuldhulpverlening bij gemeenten te halveren van drie naar anderhalf jaar. Dit sluit aan bij de kortere periode van schuldsanering bij de rechter waartoe de Tweede Kamer heeft besloten. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is eind vorig jaar met Geldfit een offensief gestart om mensen met geldzorgen te wijzen op de beschikbare ondersteuning en aan te moedigen de stap naar hulp te zetten. Mensen kunnen anoniem bellen met de hulplijn van Geldfit, wat de drempel om hulp te zoeken verlaagt.

3.2 *Beleid armoede en schuldhulpverlening gemeente Wijdmeren*

In deze paragraaf staat een overzicht van het beleid en de beleidsontwikkelingen in Wijdmeren.

¹ [Kamerbrief over implementatieplan Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden](#)

[Minister Schouten \(Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen\) informeert de Tweede Kamer over de stand van zaken van het ...](#)

[Kamerstuk: Kamerbrief | 03-02-2023](#)

² Hierbij neemt de gemeente de schulden over van schuldeisers waarmee de totale schuld wordt afgelost tegen finale kwijting. Huishoudens lossen dan nog maar af bij één schuldeiser, namelijk de gemeente of de kredietbank. Dit geeft rust en verkort de duur van de schuldhulpverlening. Het kabinet heeft in 2021 een Waarborgfonds ingesteld dat het risico voor gemeenten bij het afgeven van deze kredieten afdekt. Op dit moment heeft ongeveer driekwart van de gemeenten de mogelijkheid om deze kredieten in te zetten.

3.2.1 Coalitieakkoord

In het coalitieakkoord 2022-2026 staan de volgende doelen.

Minimabeleid

Binnen het minimabeleid wegen we af of er een optie kan komen voor de gevolgen van energiarmede. De € 800,- van de rijksoverheid is een incidentele tegemoetkoming in dit kader maar ziet niet op de structurele effecten. Vraag is wat het rijk op langere termijn doet op dit gebied. Inzetten op verduurzaming door woningcorporaties bij het verhuurde sociale areaal is onontkoombaar, en draagt op andere wijze structureel bij aan de 'energie-lek'.

Armoedebestrijding

Voorzieningen moeten voor iedereen daadwerkelijk toegankelijk zijn. Het minimabeleid en de andere regelingen in het sociaal domein moeten zoveel mogelijk gehandhaafd blijven. Kinderen verdienen speciale aandacht. We onderkennen het belang van de kledingbank.

Schuldhelpverlening

Schuldenproblematiek komt ook in onze gemeente voor. Vroeg-signalering is van belang. Door goede samenwerking met het wijkteam en andere organisatie wordt geprobeerd in een vroeg stadium hulp en ondersteuning te bieden. Waar mogelijk verbeteren we het huidige schuldhelpverleningsbeleid. Doel is te voorkomen dat mensen in problematische schulden verzeild raken. Voor de resultaten van kostenbeheersing binnen de WMO zoals die lokaal en regionaal ingezet is kijken we uit naar de resultaten. Afhankelijk daarvan zullen we verdere stappen ondernemen.

Vindbaarheid voorzieningen

We nemen maatregelen om de toegankelijkheid tot en de vindbaarheid van de vele regelingen en voorzieningen binnen het sociaal domein te verbeteren. Denk daarbij aan de website maar ook aan een eerstelijns contact, een coördinator met eigen telefoonnummer die de zorgvraag goed kan doorgeleiden. Een generalist die de zorgvrager de weg wijst. In Wijdmeren kunnen inwoners, naast de digitale weg dus ook bij een fysiek gemeenteloket met hun vragen terecht.

Abonnementstarief

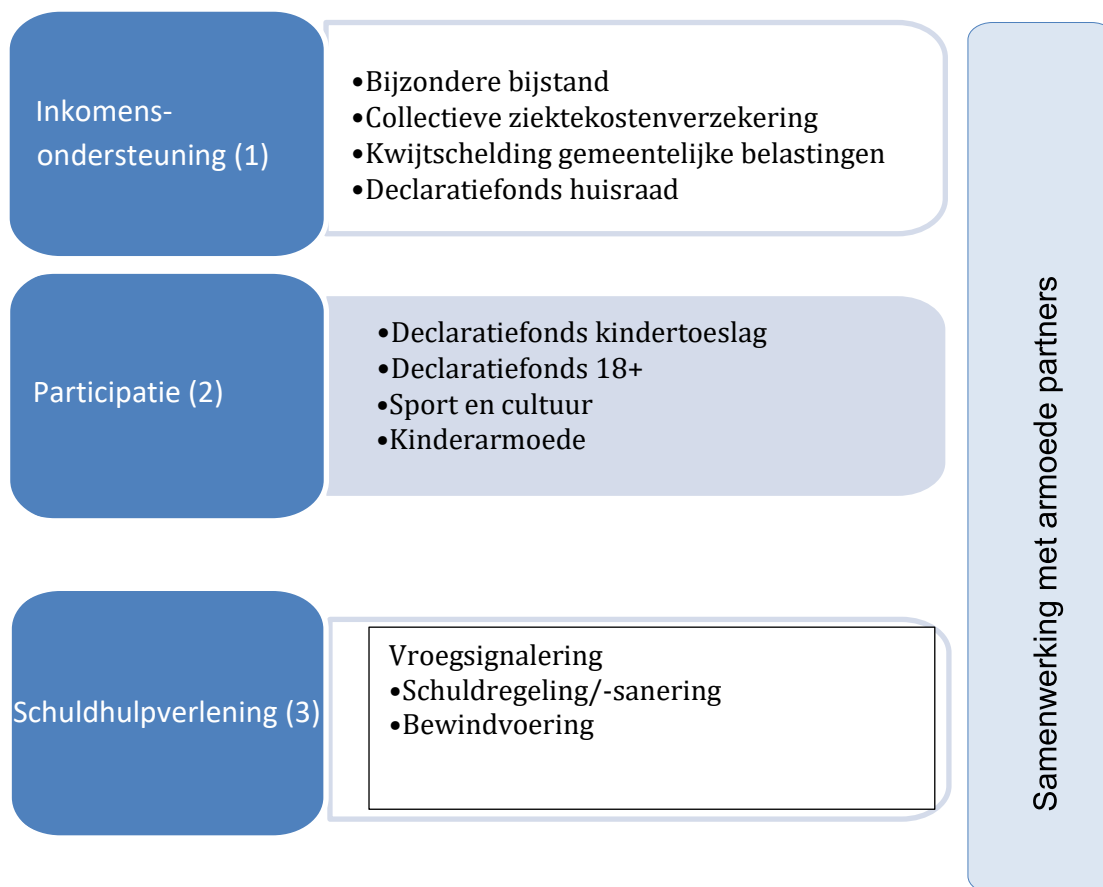
We houden ons aan de wet met betrekking tot het abonnementstarief maar zodra er mogelijkheden zijn pakken we deze aan om dit in onze ogen bijzondere gebruik van algemene middelen te beperken. Een inkomenstoets zou een passend instrument zijn.

3.2.2 Beleidsnota Armoede en schuldhelpverlening 2019-2022

In de beleidsnota armoede en schuldhelpverlening 2019-2022¹ staan zijn de kaders en ambities op dit beleidsterrein voor de gemeente Wijdmeren. Het armoedebeleid is een voortzetting van het in 2015 door de toenmalige gemeenteraad vastgestelde beleid, met inachtneming van de sindsdien gewijzigde wettelijke bepalingen en enkele kleine beleidsaanpassingen. De gemeente is voornemens om het beleidsplan in 2023 / 2024 te herzien.

De beleidsnota 2019-2022 richt zich op drie pijlers: inkomensondersteuning (blok 1), participatie (blok 2) en schuldhelpverlening (blok 3).

¹ Vastgesteld bij raadsbesluit van 7 maart 2019

De uitgangspunten in het beleid zijn:

- Armoede terugdringen
- Activerend participatiebeleid
- Preventie en vroegsignalering
- Optimaliseren van communicatie en aansluiten bij de mogelijkheden van de inwoner.
- Laagdrempelige schuldhulpverlening.

In de nota zijn drie acties aangekondigd:

1. Intensiveren communicatie over bestaande minimaregelingen
2. Een onderzoek in 2019 naar wat inwoners nodig hebben of wat ze echt missen bij de mogelijkheden van de minimaregelingen middels een korte enquête onder gebruikers en interview in het veld.
3. Het gebruik van de collectieve (aanvullende) ziektekostenverzekering. Gebleken is dat slechts de helft van de doelgroep hiervan gebruik maakt. Onderzocht zou worden of een bijdrage in de kosten van een zelf te kiezen verzekering of een bijdrage in het eigen risico wenselijk en mogelijk is.

3.2.3 Plan van aanpak Vroegsignalering van Schulden

Vanwege corona waren extra maatregelen nodig om inwoners met schulden sneller te kunnen helpen. Het rijk heeft, vanwege de verwachte toename, extra middelen beschikbaar gesteld om het schuldhulpbeleid te versterken en te intensiveren.

In 2020 is een door Wijdmeren een Plan van Aanpak Vroegsignalering gemaakt. Dit plan is ten behoeve van het onderzoek aan de rekenkamer toegestuurd. Het plan is niet vastgesteld. De eruit voortkomende acties, zoals aansluiting bij Nationale Schuldhulproute zijn door college vastgesteld.

Het Plan van Aanpak beschrijft de omvang van de schuldenproblematiek in de gemeente Wijdmeren en geeft een schets van de beoogde aanpak van vroegsignalering van schulden en de randvoorwaarden om het project van start te laten gaan. Het doel van de notitie is:

- Komen tot besluitvorming over vormgeving aan de wettelijke taak, vroegsignalering van schulden.
- Voorbereiding en uitvoering van Vroegsignalering van schulden
- De benodigde middelen vrijmaken
- Interne en externe partners informeren over de aanpak die de gemeente voor ogen staat.

3.2.4 Inkomensondersteunende voorzieningen en voorzieningen om te kunnen participeren

De gemeente Wijdmeren heeft volgende regelingen:

Voor kinderen

- [Declaratiefonds Kindertoeslag voor \(schoolgaande\) kinderen onder de 18](#)
- [Declaratiefonds Computervergoeding voor schoolgaande kinderen vanaf groep 3](#)
- [Jeugdfonds Sport & Cultuur](#)
- [Stichting Leergeld](#)

Voor volwassenen

- [Chronische ziekte of beperking](#)
- [Collectieve zorgverzekering via de gemeente](#)
- [Declaratiefonds 18+](#)
- [Declaratiefonds Huisraad](#)
- [Individuele Inkomensvoetingsregeling](#)
- [Kwijtschelding van belastingen](#)
- [Volwassenenfonds Sport & Cultuur](#)

De gemeente heeft 11 regelingen waarop gezinnen met een minimuminkomen een beroep op kunnen doen. Individuele bijzondere bijstand is geen aparte regeling maar wordt hierna wel besproken. De regelingen zijn inkomensondersteunend of specifiek bedoeld om mee te kunnen doen aan de maatschappij.

1. Individuele bijzondere bijstand

Mensen met een laag inkomen, die de noodzakelijke kosten van bestaan niet kunnen betalen, komen in aanmerking voor bijzondere bijstand. Dit betekent bijvoorbeeld dat kosten voor een nieuwe koelkast, voor verhuizing of voor bepaalde zorgkosten geheel of gedeeltelijk kunnen worden voldaan door de gemeente.

Het college heeft de beleidsregels bijzondere bijstand¹ vastgesteld. Inmiddels hebben zich wijzigingen voorgedaan zoals de collectieve ziektekostenregeling die (nog) niet in de beleidsregels zijn verwerkt.

¹ Zie college besluit dd. 2 mei 2017.

Volgens de beleidsregels (art. 13) kan een bijdrage worden verleend in de kosten van gebruiksgoederen. Deze bijdrage wordt verleend in de vorm van een lening die door de aanvrager moet worden terugbetaald.

Of iemand voor een (gehele of gedeeltelijke) vergoeding of lening in aanmerking komt hangt af van de financiële draagkracht. Huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm die onvoldoende andere middelen hebben, komen voor volledige bijzondere bijstand in aanmerking. Huishoudens met een inkomen daarboven kunnen geen beroep doen op bijzondere bijstand.

2. *Inkomenstoelage en studietoelage*

Aan de bijstand ligt het uitgangspunt ten grondslag dat het normbedrag, bedoeld voor de bekostiging van de noodzakelijke kosten van het bestaan¹ in beginsel toereikend is. Toch kan de financiële positie van mensen die langdurig op een minimuminkomen zijn aangewezen onder druk komen te staan als er na verloop van tijd geen enkel perspectief lijkt te zijn om door inkomen uit arbeid de inkomsten te verhogen¹.

De individuele inkomenstoelage is niet gerelateerd aan bepaalde kosten. Het is een inkomensondersteunende maatregel voor personen die langdurig een laag inkomen hebben en daarbij, gelet op de omstandigheden, geen uitzicht hebben op inkomensverbetering (artikel 36, eerste lid, van de Participatiewet).

De individuele inkomenstoelage is een bijzondere vorm van bijzondere bijstand. De toeslag is niet aan bepaalde rijkscriteria gebonden. Dit betekent dat het college een individuele inkomenstoelage kan verlenen als de aanvraag voldoet aan door het college te stellen voorwaarden zoals vastgelegd in de beleidsregels. Wijdemeren heeft ervoor gekozen de inkomenstoelage eerst toe te kennen als een persoon drie jaar op bijstandsniveau heeft geleefd.

De raad heeft bij verordening² regels vastgesteld voor het verlenen van een individuele inkomenstoelage. Er is niet voor gekozen om het recht op individuele inkomenstoelage ook toe te kennen bij een inkomen boven bijstandsniveau. Weliswaar kunnen die effecten zich ook voordoen bij de grens van 100%, maar de verwachting is dat zij die uitstromen doorgaans een dermate hoger inkomen ontvangen dat het verlies van de individuele inkomenstoelage feitelijk minder wordt gevoeld. Ook zou een verhoging van de inkomensgrens voor individuele inkomenstoelage te veel het generieke inkomensbeleid van het Rijk doorkruisen.

Een individuele inkomenstoelage bedraagt € 365 voor een alleenstaande of alleenstaande ouder, plus € 75 voor elk minderjarig kind. Voor gehuwden bedraagt dit € 475 plus € 75 voor elk minderjarig kind. De studietoelage is bedoeld voor studenten met een arbeidsbeperking. De hoogte van de toeslag is in elke gemeente gelijk n.l. € 334 per maand voor een 21-jarige.

3. *Kwijtschelding*

a. Gemeentelijke heffingen

Huishoudens met een inkomen tot 100% van de bijstandsnorm komen in aanmerking voor kwijtschelding. Zij kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing en hondenbelasting.

De tarieven in 2023 voor deze heffingen zijn in Wijdemeren als volgt:

Afvalstoffenheffing	€ 355,-- (€ 258,-- voor eenpersoonshuishoudens)
Hondenbelasting	€ 95,-- (alleen voor de eerste hond)

¹ Zie toelichting behorende bij de Verordening Individuele inkomenstoelage dd. 29 juni 2017.

² Raadsbesluit d. 10 december 2020

Kwijtschelding wordt niet alleen berekend op basis van het inkomen. Uitgegaan wordt van de belastingcapaciteit waarbij ook het vermogen een rol speelt.

Bij de berekening van de belastingcapaciteit is de norm voor de noodzakelijke kosten van bestaan door het Rijk op 90% van de bijstandsnorm vastgesteld. Gemeenten kunnen van deze norm afwijken en hem op 100% stellen. Dit betekent dat in ruimere mate kwijtschelding kan worden verleend. De gemeente Wijdmeren maakt van deze verruimde mogelijkheid gebruik. Het hanteren van deze norm leidt er in de praktijk veelal toe dat een belastingplichtige met een bijstandsuitkering of enkel een AOW-uitkering voor kwijtschelding in aanmerking komt.

Ook kent de gemeente de mogelijkheid ondernemers (zzp'ers) kwijtschelding te verlenen.

Met toestemming van de aanvrager hoeft het ingewikkelde kwijtscheldingsformulier maar één keer ingevuld te worden. Daarna worden inkomen en vermogen jaarlijks automatisch getoetst.¹

b. Waterschapslasten

Ook de waterschappen heffen belastingen die bestaan uit twee onderdelen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing. Het gaat om de volgende bedragen:

Watersysteemheffing	€ 136,48
Zuiveringsheffing	€ 187,11 (alleenstaande € 62,37)

Om in aanmerking te komen voor kwijtschelding mag men niet meer dan een bepaald bedrag aan vermogen hebben, dit wordt het normbedrag genoemd. De aanvraag moet aangevraagd worden bij Waternet of de gemeente.

4. *Collectieve Zorgkostenverzekering*

De collectieve ziektekostenverzekering is een vorm van bijzondere bijstand.

Personen met een inkomen tot maximaal 120% van de toepasselijke bijstandsnorm kunnen via de gemeente Wijdmeren de Optimaal verzekering afsluiten. Hiertoe is een overeenkomst gesloten met zorgverzekeraar Zilveren Kruis. Het aanbieden van een collectieve ziektekostenverzekering heeft het voordeel dat mensen met een laag inkomen beter verzekerd zijn.

Voor de gemeente betekent het dat er minder aanvragen bijzondere bijstand worden ingediend, waardoor de uitvoeringslasten dalen.

5. *Chronisch zieken en gehandicapten*

Tot 1 januari 2015 kregen chronisch zieken en gehandicapten via het CAK een forfaitaire vergoeding in het kader van de Wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg). In Wijdmeren maakten 1.300 inwoners hiervan gebruik.

Na 1 januari 2015 werd de uitvoering van de doelstelling van deze wet via de Wmo overgeheveld naar de gemeente inclusief de daarbij behorende financiële middelen (€ 194.000).

Naast inkomensvoorzieningen zijn er ook financiële voorzieningen om meedoen aan de maatschappij te bevorderen.

6. *Verordening maatschappelijke participatie (voor kinderen)*

In de Verordening maatschappelijke participatie schoolgaande kinderen 2012 is aangegeven voor welke activiteiten een bijdrage kan worden aangevraagd. Voorwaarde is dat de ouders en/of verzorgers een inkomen mogen hebben dat niet hoger is dan 110 % van het sociaal-minimum. In de praktijk wordt een percentage van 120 % gehanteerd.

¹ Zie tekst begroting 2016 bladzij 76.

Artikel 4 Vergoeding

1. Het college kan een bijdrage beschikbaar stellen aan ouder(s) en/of verzorger(s) van kinderen tot 18 jaar voor activiteiten en indirecte schoolkosten:
 - a. voor kinderen op de basisschool een bedrag van € 200,-
 - b. voor kinderen tot 18 jaar die de middelbare school bezoeken of beroepsonderwijs volgen een bedrag van € 400,-.De bijdrage wordt éénmaal per kalenderjaar verstrekt.
2. Voor huishoudens met ten laste komende kinderen vanaf groep 3 basisschool, per gezin maximaal 1 keer per 4 jaar een bedrag van € 450,- voor een computer en toebehoren.
3. Een bijdrage van maximaal € 225,- voor sportactiviteiten wordt voor kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar verstrekt via het Jeugdsportfonds Noord-Holland. De bijdrage wordt per kind per jaar verstrekt.

Deze verordening is sinds 2012 van kracht en niet meer gewijzigd.

7. Declaratiefonds kindertoeslag

Voor thuiswonende kinderen onder de achttien jaar is het mogelijk jaarlijks een bijdrage te krijgen. De bijdrage is voor deelname aan sociale, culturele, educatieve, recreatieve en of sportieve activiteiten. De bijdrage is € 200,00 per jaar per kind op de basisschool. De bijdrage is € 400,00 per jaar per kind tot 18 jaar op het voortgezet onderwijs.

8. Declaratiefonds 18 +

Dit fonds is bedoeld voor thuiswonende schoolgaande kinderen van 18 tot 21 jaar met een Wtos (Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten). Dit geldt niet voor kinderen die een bijdrage krijgen uit de Wet studiefinanciering 2000.

Ouders met een inkomen tot 120 % van het sociaal minimum in aanmerking komen voor een bijdrage van € 100,- per persoon per jaar.

Het geld kan op diverse manieren besteed worden, bijvoorbeeld:

- Cultuur: bioscoop, theater, concerten, musea (jaarkaart), bibliotheek, evenementen,
- Sport: lidmaatschap, sportkleding, -schoeisel
- Educatief: cursussen, cursusbenodigdheden,
- Sociaal: telefoonkosten, internetkosten, abonnement kabel-TV, aanschaf/reparatie computer, abonnement op krant(en)/tijdschrift(en), reparatie fiets

Deze regeling is niet via een verordening door de gemeenteraad of beleidsregels door het college vastgesteld.

9. Declaratiefonds huisraad

Heeft iemand langer dan drie jaar een minimum inkomen, dan is een financiële bijdrage mogelijk voor de aanschaf van huisraad. Bijvoorbeeld een bankstel, koelkast, matras, stofzuiger. Ook de aanschaf van een fiets of computer is mogelijk. Voor een alleenstaande is de vergoeding jaarlijks € 300,00. Voor een alleenstaande ouder of gehuwden € 400,00.

10. Declaratiefonds volwassenen

Voor volwassenen is het mogelijk om een beroep te doen op het Volwassenfonds sport en cultuur Noord-Holland. Deze vergoeding moet aangevraagd worden bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. De vergoeding is bedoeld voor contributie of lesgeld. Soms ook voor spullen zoals kleding, schoenen of de huur van een instrument. Voor sport is per persoon elk jaar maximaal een bedrag beschikbaar van € 225; voor cultuur is dat maximaal € 400. (www.volwassenenfonds.nl)

11. Stichting Leergeld

Deze stichting verleend bijdragen voor activiteiten op het gebied van school, sport, cultuur en welzijn. Er is financiële ondersteuning mogelijk bij bijvoorbeeld de aanschaf van een laptop en of fiets, Online Leren, zwemles, Lidmaatschap van een club, deelname aan cultuurverenigingen of kan een verjaardagsbox worden aangevraagd.

Aanvragen daarvoor kunnen alleen worden gedaan door de verenigingen en organisaties waarvan het kind lid is. De stichting krijgt haar inkomsten uit donaties van particulieren. De gemeente Wijdmeren verleend een jaarlijkse subsidie van € 20.000.

[Leergeld Hilversum Wijdmeren | Doe een aanvraag](#)

12. Jeugdfonds Sport & Cultuur Noord-Holland

Het Jeugdfonds Sport & Cultuur Noord-Holland betaalt de contributie / het lesgeld voor kinderen en jongeren uit gezinnen waar te weinig geld is voor een sportclub, muziek- of dansles, schilderen, theaterschool of een andere creatieve cursus.

Bij het Sport- en cultuurfonds kan een financiële bijdrage worden aangevraagd voor sport- of cultuur verenigingen. Ouders kunnen zelf geen aanvraag doen bij dit fonds. Hier is een intermediair (tussenpersoon) voor nodig. Een intermediair is iemand die professioneel betrokken is bij het gezin. Iedere professional werkzaam in het onderwijs, hulpverlening, welzijn of gezondheidszorg is een potentiële intermediair. Denk bijvoorbeeld aan een leerkracht, maatschappelijk werker of een buurtsportcoach. De aanvraagprocedure is beschreven op de website van het fonds.

De provincie Noord-Holland betaald 50 % van de kosten; de gemeenten betalen de andere 50 %.

3.2.5 Beleid schuldhulpverlening

In het beleidsplan 2019 -2022 zijn specifiek de volgende doelstellingen over preventie en vroegsignalering en over schuldhulpverlening, zoals de Wgs vereist.

Preventie en vroegsignalering (4.1 bladzij 15)

- Preventief Vindplaats van Schulden project met bijbehorende ondersteuning inwoners.
- Armoede- en schuldenproblematiek meer verbinden met uitvoering bijstand en Wmo.
- Intensiveren van samenwerking met andere partijen.

Laagdrempelige schuldhulpverlening (4.5 bladzij 20)

- Saneringskrediet meer inzetten.
- Statushouders en budgetbeheer.
- Informatie schulddienstverlening ondernemers via ondernemersloket.
- Gebruik maken van mobility mentoring.

Het college van burgemeester en wethouders zijn, gelet op artikel 2 en 3 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, belast met de uitvoering van beleidsplan zoals dat door de raad is vastgesteld. De gemeentelijke schuldhulpverleningspraktijk valt vanaf het moment dat de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening 2012 in werking is getreden, onder het regime van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Hierdoor was het van belang om regels te hebben m.b.t. toelating tot de schuldhulpverlening, het

opleggen van verplichtingen en het weigeren van hulp. Het college heeft in september 2012 beleidsregels vastgesteld (eerste wet schuldhulpverlening 2012) en deze nadien niet meer gewijzigd.

3.2.1 Verordening Beslistermijn schuldhulpverlening Wijdmeren 2021

Deze verordening is vastgesteld op 10 december 2020. De beslistermijn was in het raadsvoorstel was op 8 weken gesteld. Een amendement van de De Lokale Partij en PvdA is aangenomen.

Het raadsbesluit is als gewijzigd: De beschikking tot schuldhulpverlening of de afwijzing ervan, bedoeld in artikel 4a, eerste lid, van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, wordt genomen binnen een termijn van 4 weken na de dag waarop het eerste gesprek, bedoeld als in artikel 4, eerste lid, van die wet, heeft plaatsgevonden.

3.2.2 Herijking beleid

In september 2022 is, in opdracht van de gemeente, een inventarisatie opgesteld van de minimaregelingen. De gemeente wilde graag een inventarisatie van het aanbod van inkomensregelingen om inzichtelijk te krijgen welke regelingen er zijn en of er eventueel overlap is in de regelingen. Het doel was tweeledig:

1. De uitkomsten kunnen gebruikt worden voor eventuele voorstellen voor kostenbesparingen.
2. De inventarisatie heeft tot doel input te geven voor een nieuw op te stellen integrale visie voor het sociaal domein.

Geconstateerd werd dat bij een aantal regelingen er sprake is van enige overlap.

- Het Declaratiefonds Kindertoeslag, het Jeugdfonds Sport en Cultuur en de Stichting Leergeld kunnen alle drie worden aangewend voor kinderen voor vergoedingen om te kunnen participeren. Het Declaratiefonds Computervergoeding en Stichting Leergeld kunnen beiden worden aangewend voor een bijdrage voor een laptop. Wanneer een inwoner beroep doet op Stichting Leergeld kijkt de stichting eerst samen met de inwoner of er al aanspraak is gemaakt op de computervergoeding van de gemeente.
- Het Declaratiefonds 18+ en het Volwassenenfonds Sport en Cultuur overlappen op dezelfde wijze als de kindertoeslag en het jeugdfonds. Beide fondsen kunnen worden aangewend door volwassenen voor vergoedingen voor deelname aan culturele, sportieve, educatieve of sociale activiteiten.
- De individuele inkomenstoelage (IIT) is een jaarlijkse (wettelijke) toeslag voor mensen met een langdurig laag inkomen. De regeling geeft extra financiële ruimte voor bijvoorbeeld de aanschaf en vervanging van producten waar met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum geen ruimte voor is. Het Declaratiefonds Huisraad heeft een soortgelijk doel. Dit fonds is ook beschikbaar voor mensen met een langdurig laag inkomen om een vergoeding te verstrekken voor de aanschaf van huisraad zoals een bankstel, stofzuiger of computer.

De notitie geeft aanleiding voor een herijking van het minimabeleid. Tijdens het onderzoek is uitgesproken dat de inventarisatie mogelijkheden biedt om te bezuinigen.

4 Hoe werkt het beleid in de praktijk

4.1 Vindbaarheid van de inkomensondersteunende - en andere voorzieningen

Inwoners kunnen via de website van de gemeente informatie vinden over de verschillende regelingen en voorzieningen die de gemeente Wijdemeren kent. Op de website van Wijdemeren staat op verschillende plaatsen verschillende soms overlappende informatie.

Op de pagina [Werk en inkomen wijdemeren.nl](https://www.wijdemeren.nl/werk-en-inkomen) kunnen inwoners de volgende informatie vinden.

Op [Kwijtschelding lokale lasten](https://www.wijdemeren.nl/4/ondersteuning/Aanvraagformulier-regelingen-minimabeleid.pdf) <https://www.wijdemeren.nl/4/ondersteuning/Aanvraagformulier-regelingen-minimabeleid.pdf> treffen de inwoners de regelingen aan die ook in paragraaf 4.2.4 staan.

Op deze webpagina staan ook

- [Bijstandsuitkering](#)
- [Bijstand voor zelfstandigen](#)
- [PING-loket voor vragen over geld en schulden](#)
- [Aanvraagformulier minima](#)

Er is geen papieren brochure of ander voorlichtingsmateriaal beschikbaar dat gebruikt kan worden door scholen, sportverenigingen en culturele organisaties met als doel bekendheid te geven aan de verschillen de mogelijkheden voor ondersteuning.

De gemeente hanteert daarnaast het uitgangspunt dat het maatschappelijk veld in de brede zin de huishoudens kan verwijzen naar het bestaan van de verschillende regelingen.

4.2 Uitwerking armoedebeleid in de praktijk

Uit de onderzoeksgesprekken blijkt dat de interne cijfers van de gemeente als het gaat om het aantal huishoudens in Wijdemeren dat een inkomen heeft op bijstandsniveau overeenkomt met de cijfers van het CBS.

De gemeente beschikt niet over meer gedetailleerde cijfers over armoede. Het is natuurlijk wel mogelijk om het aantal huishoudens dat gebruik maakt van de verschillende regelingen en voorzieningen in beeld te brengen maar dit wordt niet standaard bijgehouden.

De gemeente neemt deel aan de benchmark van Divosa Werk en Inkomen. Hierbij worden de gegevens over het aantal bijstandsccliënten in Wijdemeren vergeleken met het landelijk gemiddelde. De gemeente doet niets met deze gegevens omdat de sociale structuur van Wijdemeren zodanig afwijkt van het landelijk gemiddelde dat hieraan geen conclusies kunnen worden getrokken.

De gemeente neemt niet deel aan de benchmark Armoede en schulden. Er vindt dus geen monitoring van de cijfers plaats. Ook de raad wordt niet periodiek geïnformeerd. De raad vraagt er zelf ook niet om.

Door BMC is geconstateerd dat er sprake is van enige overlap bij de verschillende regelingen en voorzieningen. Het rapport is eigenlijk geen evaluatie is en geen antwoord geeft op de vragen die er leven. Bezuinigingen mag niet het doel zijn naar de verschillend regelingen.

Het blijkt moeilijk om doelstellingen zo SMART mogelijk te formuleren o.a. vanwege het ontbreken van bruikbare informatie. De gemeente maakt echter een moeilijke periode door als het gaat om de financiën zodat er amper ruimte is voor nieuwe beleidsinitiatieven.

De uitvoering van het armoedebelief vindt langs twee wegen plaats. Via de wijkteams die op basis van allerlei signalen op het spoor komen van inwoners die potentieel in aanmerking komen voor de verschillende regelingen en voorzieningen. De wijkteams hebben alleen een verwijfsunctie en helpen deze inwoners niet met het invullen van formulieren en het aanleveren van informatie. Daarnaast biedt de website van de gemeente informatie voor deze groep. Het is aan de inwoner zelf om contact op te nemen met het gemeente.

Er bestaat bij de gemeente geen inzicht in de effectiviteit van de verschillende regelingen en voorzieningen. Dit zou gemeten kunnen worden als bekend was hoe groot de populatie zou zijn die hiervoor in aanmerking zou kunnen komen. Deze informatie ontbreekt echter.

In de onderzoeksgesprekken wordt erkend dat behalve de website van de gemeente, er geen “papieren” informatie in de vorm van een folder of affiche beschikbaar is die via verschillende intermediairs (schoolmaatschappelijk werk, formulierenbrigade) verspreid kunnen worden. Hier zou wel meer aandacht aan moeten worden besteed.

4.3 De praktijk van schuldhulpverlening

4.3.1 Organisaties die advies en ondersteuning bieden bij financiële problemen

Inwoners die in de financiële problemen terecht zijn gekomen kunnen op verschillende plekken, zowel fysiek (via inloopsprekuren) als digitaal (via de website van de gemeente) informatie krijgen over mogelijkheden voor advies of ondersteuning.

De gemeente heeft een wekelijks inloopsprekuren/middag van het PING loket (onderdeel van de Kredietbank). Inwoners nemen zelf het initiatief om hiervan gebruik te maken. Hierbij wordt informatie verstrekt over de mogelijkheden die er zijn om hulp te bieden.

Via het sociaal wijkteam, consultants Participatiewet (werk en inkomen) en/of de welzijnsorganisatie Versa komen signalen binnen die wijzen op schuldenproblematiek. Inwoners melden zichzelf bij de gemeente met het verzoek om hulp.

Bij de welzijnsorganisatie Versa kunnen inwoners terecht voor informatie en ondersteuning. [Ons aanbod - Versa Welzijn](#). Versa kan helpen bij bijvoorbeeld thuisadministratie. Vrijwilligers van Humanitas bieden ‘thuisadministratie’ aan, gericht op (simpele) administratieve handelingen. Ook kunnen mensen digitaal met vragen over geld terecht bij [PING-loket voor vragen over geld en schulden](#).

De [Nederlandse Schuldhulproute - NVB](#) is een publiek-private samenwerking van bedrijven, gemeenten, (hulp)interventies en andere samenwerkingspartners. Dit is een informatieplatform waarbij mensen met schulden terecht kunnen voor hulp, informatie en tools. Ook de gemeente Wijdereen is hierbij aangesloten.

4.3.2 Toegang tot een schuldenregeling

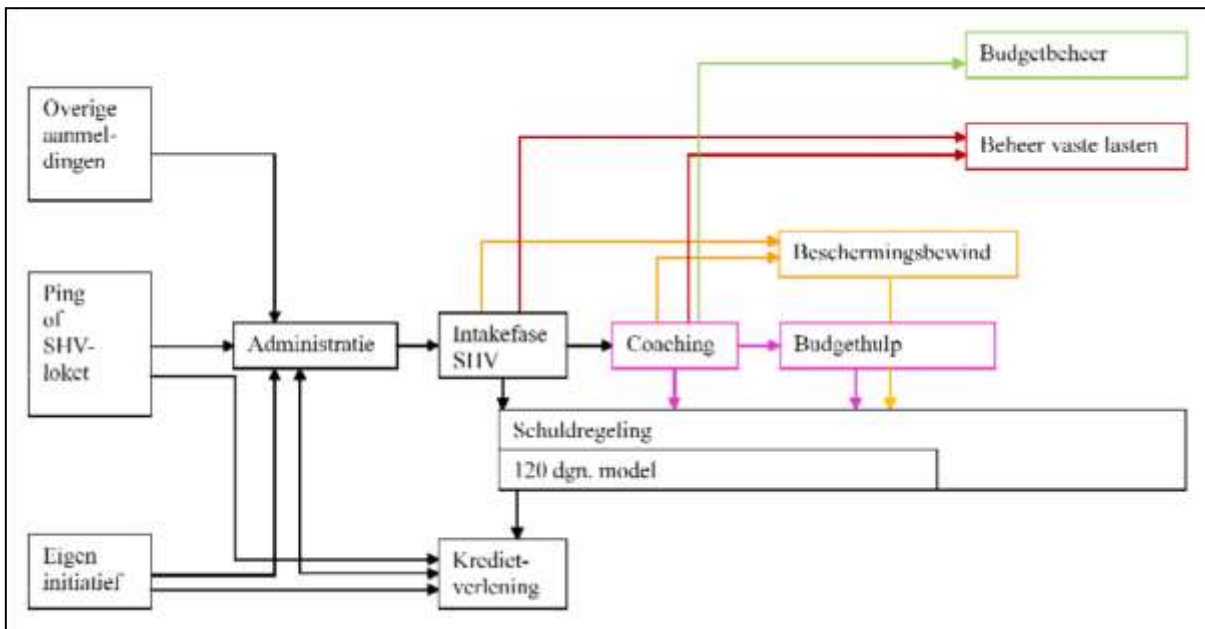
Schuldhulpverlening behoort tot het taakveld van het team Sociaal beleid van de Afdeling Inwoners en wordt uitgevoerd door schuldhulpverlener Kredietbank Nederland. Deze organisatie is gemandateerd om de schuldhulpverlening uit te voeren namens de gemeente.

De Kredietbank helpt inwoners met:

- Schuldhulpregeling Budgetbeheer/Budgetcoaching
- Saneringskrediet
- WSNP (niet in opdracht van de gemeente maar in opdracht van de rechtbank)
- Duurzame Financiële Dienstverlening.

De gemeente kan een saneringskrediet beschikbaar stellen. Mensen hoeven hun schulden dan alleen maar af te lossen bij kredietbank en hebben dan niet meer te maken met rekeningen van allerlei bedrijven of overheidsorganisaties. Dit geeft rust en verkort ook de duur van de schuldhulpverlening. Niet alle huishoudens hebben uiteindelijk een schuldenregeling nodig. Budgetbeheer kan ook uitkomst bieden.

Figuur 1 : Schema schuldhulpverlening Kredietbank

In dit schema is aangegeven hoe het schuldhulpverleningsproces verloopt.

Een inwoner die niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen kan zich aanmelden, eventueel door tussenkomst van het sociaal-team van de gemeente of een andere intermediair. De Kredietbank (PING) houdt daartoe wekelijks spreekuur houdt op het gemeentehuis. Hierna vindt een eerste gesprek plaats (intake) om te bezien welke maatregelen, afhankelijk van de situatie, het beste kunnen worden genomen. De Kredietbank beoordeelt of het zinvol is een formeel aanbod te doen tot het starten van een schuldhulpverleningstraject. Als de cliënt hiervan gebruik maakt wordt namens de gemeente door de Kredietbank een beschikking afgegeven.

De vorm waarin de Kredietbank in een concreet geval schuldhulpverlening aanbiedt is van meerdere factoren afhankelijk en kan per situatie verschillen.

In Wijdemeren wordt in de meeste gevallen gebruik gemaakt van de mogelijkheid dat de Kredietbank met de cliënt afspraken maakt over het beheren van het budget en het er voor zorgen dat de financiële situatie van de cliënt niet verder verslechtert. Doel is om de inkomsten en uitgaven in evenwicht te brengen zonder dat er al een oplossing is voor de vanuit het verleden opgebouwde schulden.

Om de cliënt in staat te stellen de opgebouwde schulden te voldoen zal door de Kredietbank in overleg worden getreden met een of meerdere schuldeisers om een betalingsregeling te treffen.

Daarbij bestaat de mogelijkheid dat de Kredietbank onder garantie van de gemeente de schulden overneemt en rechtstreeks betaald aan de schuldeiser(s). Met de cliënt kan worden afgesproken welke financiële ruimte er is om tot terugbetaling van het verstrekte krediet.

Mocht de aard en de omvang van de schulden zodanig zijn dat de cliënt onmogelijk in staat zal zijn om ook op termijn de schulden te kunnen voldoen kan op grond van de Wet sanering schulden natuurlijke personen een Wsnp-traject worden ingezet.

4.3.3 Vroegsignalering in de praktijk

Voor 2021 werkte Wijdemeren met “Vroeg erop af” waarbij samen met het wijkteam, de vrijwilligers van Versa en de woningbouwverenigingen een signaleringssysteem gebruikte om tijdig op de hoogte te zijn van huurachterstanden.

Gemeenten hebben met ingang van 2021 de mogelijkheid om gegevens van inwoners met betalingsachterstanden in een vroeg stadium uit te wisselen. In de Wgs was vroegsignalering tot 1 januari 2021 niet expliciet als taak opgenomen. Hierdoor ontstond spanning met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) wanneer schuldhulpverleners persoonsgegevens willen gebruiken die zij van schuldeisers ontvangen. Deze juridische onzekerheid was een belemmering voor gemeenten om te investeren in of het opschalen van vroegsignalering. Dit was een onwenselijke situatie, omdat uit de praktijkervaringen blijkt dat contact met inwoners met schulden in een vroeg stadium positief uitwerkt. Door vroegsignalering expliciet als wettelijke taak op te nemen werd de spanning met de AVG weggenomen en is voor gemeenten de wettelijke grondslag ontstaan voor het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens voor dit doel en kunnen gemeenten uit eigen beweging hulp aanbieden.

Woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars leveren informatie over betalingsachterstanden op één plek aan: in het platform VindPlaats voor Schulden (VPS), een initiatief van het Bureau Krediet Registratie (BKR). VPS zet deze informatie door naar de verschillende gemeenten. Gemeenten benaderen mensen proactief over hun betalingsachterstanden en koppelen in VPS de status terug.

Wijdemeren maakt hiervan gebruik. De gemeente heeft de beschikking over een eigen, beveiligd BKR-klientenportal waarin bewerkte gegevens van huishoudens met betalingsachterstanden zijn op te halen. Betalingsachterstanden van maximaal honderd dagen en van minimaal twee data leveranciers zullen in het portal naar voren komen. Met de betreffende huishoudens wordt contact gezocht door een schuldhulpverlener.

In 2022 zijn er 68 meldingen binnen gekomen, waarvan 57 enkelvoudige.

Op dit moment ontvangen de mensen die een betalingsachterstand hebben die uit berichtenverkeer komt een kaart van de gemeente met de volgende tekst:

Beste heer en/of mevrouw,
U ontvangt deze kaart omdat de gemeente een melding heeft ontvangen van een achterstand met betalen. We krijgen deze meldingen van energieleveranciers, zorgverzekeraars, waterbedrijven en woningcorporaties. Dat is afgesproken in de wet. We begrijpen dat het soms lastig is om een rekening op tijd te betalen. Heeft u hulp nodig? Het sociaal wijkteam is er voor u. De hulp kost niets en is niet verplicht. Hoe eerder we kunnen helpen, hoe sneller problemen kunnen worden opgelost!
Met vriendelijke groet, Sociaal wijkteam Wijdemeren.

Uit de gesprekken blijkt het instrument vroegsignalering is opgestart maar dat de opvolging geven van het daadwerkelijke signaal dat er betalingsachterstanden zijn niet optimaal is ingeregeld.

De gemeente is verplicht bij een vroegsignaleringsmelding (zie 2) binnen 4 weken contact op te nemen met de betreffende inwoner. Veelal gebeurt dit door een huisbezoek van de schuldhulpconsulent. Wanneer de cliënt daarmee instemt wordt de nodige informatie (administratie) ingewonnen en vindt een intakegesprek plaats waarin wordt bekeken welk traject het beste bij de situatie past.

Hierbij doen zich een aantal mogelijkheden voor.

- a. Een licht vorm van hulp waarbij sprake is van betalingsachterstanden die voortvloeien uit vroegsignaleringsmeldingen die binnen een redelijke termijn kunnen worden opgelost.
- b. Er is naast vroegsignaleringsmeldingen ook sprake van andere schulden die met inachtneming van de inkomsten niet op termijn oplosbaar zijn.
- c. De schulden zijn van zodanige aard en omvang dat sprake is van problematische schulden die alleen via een rechterlijk traject (aanstelling van een bewindvoerder) kunnen worden opgelost.

De gemeente moet binnen een termijn van vier weken een schuldhulpverleningstraject aanbieden. De vorm van dit aanbod is van meerdere factoren afhankelijk en kan per situatie verschillen. De factoren die een rol kunnen spelen zijn de aard en/of omvang van de schulden, de psycho-sociale situatie, houding en gedrag van de verzoeker en eventueel eerder gebruik van schuldhulpverlening.

Wacht- een doorlooptijd

In artikel 4 van de Wgs is bepaald dat binnen vier weken een eerste gesprek moet plaatsvinden wanneer een inwoner zich tot de gemeente wendt voor schuldhulpverlening of de gemeente een vroegsignaal heeft ontvangen en de inwoner het aanbod daartoe heeft geaccepteerd. Bij een bedreigende situatie zoals gedwongen woningontnuiming, beëindiging van levering van gas, elektriciteit of water danwel opzegging van de zorgverzekering, geldt een termijn van drie dagen.

Na het eerste gesprek moet de gemeente een beschikking afgeven als bedoeld in artikel 4a. De termijn waarbinnen deze beschikking moet worden afgegeven moet worden vastgelegd in een verordening. De maximumtermijn is wettelijk vastgesteld op acht weken. De gemeenteraad van Wijdmeren heeft deze termijn (zie raadsbesluit van 10 december 2020) op vier weken¹.

De afdeling die belast is met de uitvoering heeft aangegeven dat ze vaak al binnen twee weken contact hebben. Bij crisis is dit binnen enkele dagen. Alle acties vinden plaatst binnen de afgesproken termijnen.

¹ Zie raadsbesluit dd. 10 december 2020.

5 Armoede: uitgaven armoedebeleid

In de hoofdstuk staan de uitgaven voor het armoedebeleid.

Tabel Uitgaven armoedebeleid 2016-2022

	Bedrag per pers.	2016 (evaluatie)		2020		2021		2022	
		aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag	aantal	bedrag
<u>Kinderen</u>									
Declaratiefonds kindertoeslag basisonderwijs	€ 200	60	32.350					50	25.400
Declaratiefonds kindertoeslag voortgezet onderwijs	€ 400								
Computertoeslag	€ 450	31	12.806					22	9.900
Jeugdsportfonds	€ 225	68	10.000					nb	20.000
Jeugdcultuurfonds	€ 420	16							
Zwemles (diploma A)	€ 925								
Stichting Leergeld		42	3.000					nb	10.000
<u>Volwassenen</u>									
Individuele inkomstenstoeslag		91	38.095					91	37.810
Bijzondere bijstand		297	153.939						227.201
Declaratiefonds huisraad	€ 400	122	39.800					124	40.828
Declaratiefonds 18+	€ 100	103	14.450					147	18.800
Chronisch zieken en gehandicapten									
Collectieve zorgverzekering (Gemeentepolis)								295	77.100
			304.440		0		0		467.039
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen			84.200						70.614
			388.640						537.653

In bovenstaande tabel is aangegeven welke uitgaven de gemeente Wijdmeren in 2016 en 2022 heeft gedaan in het kader van het minimabeleid. De declaraties voor kinderen zijn lager dan in 2016. De uitgaven aan fondsen (Jeugdsportfonds en stichting Leergeld) veel hoger. Ook de kosten voor bijzondere bijstand zijn sterk gestegen. In de cijfers van 2022 zijn tevens de collectieve verzekeringskosten opgenomen. In tegenstelling tot veel andere gemeenten, is er in de gemeente Wijdmeren geen Voedselbank. Deze kosten zijn derhalve niet opgenomen.

Naast deze uitgaven zijn ook in Wijdmeren huishoudens met een laag inkomen in 2022 geconfronteerd met hoge energielasten. Het aantal huishoudens in Wijdmeren met een inkomen van 120 % van het sociaal minimum bedraagt (volgens de tabel in paragraaf 5.2)

Uitgaven bijzondere bijstand

In 2022 is € 227.000 uitgegeven aan bijzondere bijstand. In onderstaand overzicht zijn de uitgaven in Wijdemeren gedetailleerd weergegeven.

Tabel Uitgaven bijzonder bijstand gemeente Wijdemeren in 2022

	Cluster	Uitgaven bijz.bijstand		Landelijk gemiddeld
		bedrag	in %	
a	Directe levensbehoeften	12.688	10	-
b	Voorz. huishouden	424	0	0
c	Voorz. wonen	1.049	1	18
d	Voorz. opvang		-	2
e	Kosten maatsch.zorg	780	1	5
f	Financiële transacties	31.177	26	43
g	Uitstroombevordering	28.362	23	2
h	Medische dienstverlening	3.711	3	1
i	Overige kosten	1.000	1	4
j	Kosten niet bijz.bijstand		-	5
k	Individuele ink.toeslag	37.810	31	18
l	Individuele studietoeslag	3.961	3	2
		120.961	100	100
	Beschermingsbewind	106.241		
		227.201		

1) CBS Rapport Bijzondere bijstand 2022 dd. 23 april 2023

Het grootste deel van de uitgaven bijzonder bijstand betreft het beschermingsbewind. Het beschermingsbewind is voor mensen die hun financiële zaken niet zelf kunnen regelen. Daarnaast zijn de grootste kostenposten financiële transacties. Dit zijn de betalingen door de gemeente van rente en aflossing in het kader van de schuldsanering. Verder zijn de individuele inkomenstoeslag, de uitstroombevordering en financiële transacties van relatief hoge omvang.

De tabel laat op onderdelen significante verschillen zien tussen de uitgaven van Wijdemeren en het landelijk gemiddelde. In Wijdemeren wordt significant minder uitgegeven aan de voorzieningen wonen en de financiële transacties. Er wordt meer uitgegeven aan uitstroombevordering en individuele inkomenstoelagen.

Volgens de gemeente hebben 263 huishoudens gebruik gemaakt van de bijzondere bijstand. Dit is 38 % van de doelgroep met een inkomen tot 110%.

Het aantal huishoudens in Wijdemeren dat in principe voor individuele studiekostentoeslag in aanmerking komt bedraagt circa 90 (circa 82 % van de doelgroep). In de jaren van 2019 t/m 2022 maakten jaarlijks gemiddeld 3 a 4 3 inwoners gebruik van de studietoeslag.

6 *Schuldhelpverlening: de cijfers*

Tabel Aantal huishoudens met geregistreerde problematische schulden in Wijdmeren

Jaar	Aantal huis- houdens	Met geregistreerde schulden		Zonder geregistreerde schulden	
		%	Abs.	%	Abs.
2017	10.331	5,2	537	94,8	9.794
2018	10.354	5,3	549	94,7	9.805
2019	10.527	5,1	537	94,9	9.990
2020	10.667	5,2	555	94,8	10.112
2021	10.755	5,3	570	94,7	10.185
2022	10.820	5,2	563	94,8	10.257

(Bron: <https://dashboards.cbs.nl/v3/SchuldenproblematiekInBeeld>)

Het aantal huishoudens met problematische schulden in Wijdmeren is stabiel met 5,2% van de huishoudens, ofwel 573 huishoudens. Landelijk is het percentage 7,6%. Dit percentage bevat relatief veel huishoudens in de grote steden. Het percentage van Wijdmeren is ongeveer gelijk aan dat van de vergelijkbare omringende gemeenten. Toch gaat om 1 op de 20 huishoudens binnen de gemeente. Ten opzichte van de landelijke trends valt op dat het percentage bij Wijdmeren gelijk blijft. Landelijk en bij omringende gemeente is sprake van een lichte daling.

In het onderstaande overzicht geeft inzicht in het type en samenstelling van deze huishoudens. Hieruit blijkt dat vooral eenpersoonshuishoudens en huishoudens zonder kinderen de belangrijkste groep zijn. De groep in de leeftijd van 45 tot 65 jaar vormt 2/3 deel van de doelgroep.

Type huishouden	Met geregistreerde schulden		Zonder geregistreerde schulden	
	Abs.	%	Abs.	%
Eenpers.	190	32,5	3.330	32,5
Paar z/kind	120	20,9	3.310	32,3
Paar m/kind	190	32,5	2.970	29,0
Eenouder	80	13,4	600	5,9
Overig			30	0,3
	580	99,3	10240	100

Aantal kinderen in huishouden	Met geregistreerde schulden		Zonder geregistreerde schulden	
	Abs.	%	Abs.	%
0 kind	320	54,1	6.670	65,1
1 kind	130	21,6	1.550	15,2
2 kind	90	15,1	1.590	15,5
3 kind of meer	50	9,2	430	4,2
	590	100	10.240	100

Leeftijd lid huishouden	Met geregistreerde schulden		Zonder geregistreerde schulden	
	Abs.	%	Abs.	%
16-25	10	1,7	120	1,2
25-35	70	12,6	760	7,4
35-45	110	19,4	1.310	12,8
45-55	140	24,1	1.890	18,5
55-65	150	25,3	2.260	22,1
65	100	16,8	3.890	38,0
	580	99,9	10.230	100

Migratie achtergrond	Met geregistreerde schulden		Zonder geregistreerde schulden	
	Abs.	%	Abs.	%
Nederlands	440	74,1	8.880	86,7
Niet-westers	70	12,2	410	4,0
Westers	80	13,6	950	9,3
	590	99,9	10.240	100

Bron: CBS

Tabel kentallen schuldhulpverlening geeft inzicht in het aantal cliënten

Trajact	Aantal cliënten	Kosten per client per maand	Kosten totaal
Aanmelding	8	151	1.208
Aanmelding t/m juni 2022	3	151	453
Intakefase	14	604	8.456
Intakefase Budget Beheer Rekening	5	300	1.500
Budgetbeheer *)	183	75	13.725
Beheer vaste lasten *)	32	25	800
Budgethulp *)	82	100	8.200
Budgetcoaching *)	5	132	660
Duurzame financiële hulpverlening	29	150	4.350
Nazorg	2	75	150
Stabilisatie (noodsituatie)	1	1.100	1.100
WSNP verklaring	9	302	2.718
WSNP begeleiding	2	300	600
Schuldregeling fase 1	15	375	5.625
Schuldregeling fase 2	11	750	8.250
			57.795
*)Deze aantallen delen door 12 (mnd)			

Bron Kredietbank.

Het aantal inwoners/huishoudens in het bestand van de Kredietbank betreft in 2022 slechts gemiddeld 27. Dit betekent dat het grootste deel van de inwoners/huishoudens net geregistreerde schulden niet bekend zijn bij de gemeente Wijdemerren.

Wanneer er een minnelijke regeling wordt getroffen of wanneer iemand wordt toegelaten tot de Wsnp, is sprake van een 'positief resultaat'. Niet alle schuldregelingstrajecten worden echter met een positief resultaat afgesloten. Het kan voorkomen dat een schuldregelingstraject (voortijdig) wordt beëindigd. Dit kan bijvoorbeeld doordat iemand verhuist naar een andere gemeente of overlijdt; iemand (alsnog) zelf een oplossing heeft gevonden voor de schuldenproblematiek; iemand onvoldoende meewerkt binnen het traject of dat één van de schuldeisers niet akkoord gaat met het voorstel ter finale kwijting.

In de tabel hieronder geven we het aantal afgeronde schuldregelingstrajecten weer en in welk deel van de gevallen er sprake is van een positief resultaat en (specifiek) van een minnelijke regeling.

Tabel Aantal afgeronde schuldregelingstrajecten, uitgesplitst naar resultaat

	2019	2020	2021	2022
Totaal aantal afgeronde trajecten	38			26
Waarvan vroegtijdig beëindigd	9			3
Waarvan positief resultaat	29			23
Aantal minnelijke schuldregelingen	23			19
Aantal verwijzingen naar WSNP	6			4

In de tabellen staan de cijfers zoals aangeleverd door de Kredietbank Nederland

75% van de gestarte schuldregelingstrajecten wordt met een positief resultaat afgesloten. De tendens is dat het, bij schuldregelingstrajecten, in toenemende mate lukt om een minnelijke schuldregeling af te sluiten. De schuldenproblematiek in de gemeente Wijdmeren is in termen van aantal inwoners, omvang en duur van de problematiek beperkt.

Tabel Kentallen hulpverlening Wijdmeren (Bron: Kredietbank)

Traject	Aantal clients	Kosten per client per maand	Kosten totaal
Aanmelding	8	151	1.208
Aanmelding t/m juni 2022	3	151	453
Intakefase	14	604	8.456
Intakefase Budget Beheer Rekening	5	300	1.500
Budgetbeheer *)	183	75	13.725
Beheer vaste lasten *)	32	25	800
Budgethulp *)	82	100	8.200
Budgetcoaching *)	5	132	660
Duurzame financiële hulpverlening	29	150	4.350
Nazorg	2	75	150
Stabilisatie (noodsituatie)	1	1.100	1.100
WSNP verklaring	9	302	2.718
WSNP begeleiding	2	300	600
Schuldregeling fase 1	15	375	5.625
Schuldregeling fase 2	11	750	8.250
			57.795
*)Deze aantallen delen door 12 (mnd)			

6.1.1 Vroegsignalering

In 2022 zijn er 68 meldingen over betalingsachterstanden binnen gekomen, waarvan 57 enkelvoudige.

Bijlage 1 Documenten en geïnterviewde personen

Raadsvoorstellen

29 maart 2012	Verordening maatschappelijke participatie schoolgaande kinderen 2012
17 juli 2012	Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2015
21 april 2015	Minimabeleid 2015-2018
2 mei 2017	Evaluatie minimabeleid
2 mei 2017	Nota bijzondere bijstand en beleidsregels
30 mei 2017	Evaluatie regeling chronisch zieken en gehandicapten
29 januari 2019	Beleidsplan Armoede en Schuldhulp 2019-2022
27 oktober 2020	Verordening en beleidsregels individuele inkomenstoeslag en individuele studietoeslag
3 november 2020	Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021
10 januari 2023	Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Wijdemereren 2023

Overige documenten

- Beleidsnota Armoede en Schuldhulp Wijdemereren 2019 – 2022
- Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2016
- Notitie minimabeleid 2015-2018
- [Gemeente Wijdemereren in cijfers en grafieken \(update 2023!\) | AlleCijfers.nl](#)
- Dienstverleningsovereenkomst Stichting Kredietbank Nederland dd. 1 juni 2008)
- Overzicht regelingen chronisch zieken regiogemeenten (brief college dd. 26 juni 2017)
- Analyse armoedemonitor van KWIZ (commissiestuk dd. 6 februari 2018)
- Advies Adviesraad Sociaal Domein Wijdemereren dd. 2 februari 2019
- Begroting 2023 en 2024
- Jaarrekeningen 2017 t/m 2022
- Beleidsnota Armoede en Schuldhulp Wijdemereren 2019 – 2022
- Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2016
- Notitie minimabeleid 2015-2018
- [Gemeente Wijdemereren in cijfers en grafieken \(update 2023!\) | AlleCijfers.nl](#)

Geïnterviewde personen

- Jos Gerritsen, teammanager beleid sociaal domein
- Ruben Samuels, beleidsmedewerker sociaal domein
- Seema Dharampal, juridische kwaliteitsmedewerker sociaal domein
- Linda Stomphorst, beleidsadviseur sociaal domein
- Anneke Suvee, hoofd adviesteam Midden Nederland Kredietbank

Bijlage 2 Overzicht wetgeving over schuldhulpverlening

Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp)

Als een minnelijk traject niet lukt, kan de rechter gevraagd worden om toelating tot de wettelijke schuldsanering. De aanvraag moet gedaan worden door de persoon met schulden. Het aanvraagformulier wordt meestal samen ingevuld met de schuldhulpverlener. De procedure valt onder het civiel recht. Men spaart in 3 jaar tijd (kan verlengd worden tot 5 jaar) zoveel mogelijk voor de schuldeisers, onder toezicht van een Wsnp-bewindvoerder. Heeft men zich aan alle regels en verplichtingen gehouden, dan geeft de rechter een schone lei. Overgebleven schulden die onder de werking van de Wsnp vallen zijn dan niet meer afdwingbaar.

Het aantal mensen dat gebruik maakt van de Wsnp wordt gemonitord. In 2020 zijn door de rechtspraak in totaal 2.995 personen toegelaten tot de wettelijke schuldsanering. In 2019 waren dit er in totaal 4.637 personen en in 2018 5.895 mensen. Dit is al veel minder dan de jaren daarvoor.

In 2011 werden er nog 14.727 schuldsaneringsregelingen uitgesproken, in 2015 waren dat er nog 11.703. De dalende trend is al sinds 2012 zichtbaar¹.

Besluit breed moratorium

Van 1 januari 2017 tot 31 december 2020 was het 'Besluit breed moratorium schuldhulpverlening' van kracht. Vanaf 1 januari is het breed moratorium onderdeel van wet (artikel 5). Met een breed moratorium kunnen gemeenten via de rechter bij schuldeisers een pauze van een half jaar afdwingen voor het innen van schulden.

Het stabiliseren van de financiële situatie van een cliënt neemt veel tijd in beslag.

Komt een cliënt gedurende het minnelijke traject in een bedreigende situatie terecht, dan kan een smal moratorium aangevraagd worden om te voorkomen dat uw cliënt afgesloten wordt van gas, elektra of water. Ook kan hiermee een ontruiming van een woning voorkomen worden.

Dwangakkoord

Wanneer een enkele schuldeiser niet meewerkt aan een schuldregeling - terwijl andere schuldeisers dat wel doen - kan de gemeente de rechter verzoeken om de betreffende schuldeiser te dwingen om mee te werken.

Beslagvrije voet

Als zowel het gemeentelijke traject als de Wsnp mislukken, behoudt de schuldenaar tot in lengte van dagen zijn schulden. Schuldeisers mogen dan weer incassomaatregelen nemen, maar moeten wel de beslagvrije voet respecteren. De beslagvrije voet is het gedeelte van het inkomen waarop geen beslag mag worden gelegd en ligt op ongeveer 95% van de bijstandsnorm².

Zakelijke schulden

Inwoners met zakelijke schulden (zelfstandige ondernemers) kunnen een beroep doen op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz).

De volgende 3 groepen zelfstandigen komen in aanmerking voor financiële ondersteuning:

- startende ondernemers die vanuit de bijstand een bedrijf willen starten;

¹ Informatie website Raad voor de Rechtspraak

² Wet vereenvoudiging belastingvrije voet ingegaan 2021

-
- gevestigde zelfstandigen in tijdelijke financiële problemen of zelfstandigen die hun bedrijf willen beëindigen;
 - oudere zelfstandigen (geboren voor 1 januari 1960) met een niet-levensvatbaar bedrijf¹.

Bewindvoering

In artikel 435 van het burgerlijk wetboek staat wat onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen betekent. Bewind wordt aangevraagd voor mensen die niet zelf hun geld kunnen beheren, bijvoorbeeld mensen met een verstandelijke beperking. De rechter die het bewind instelt, benoemt daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een bewindvoerder.

Schuldenbewind is in principe hetzelfde als beschermingsbewind. Het verschil is de grondslag waarop het bewind wordt uitgesproken. Bij beschermingsbewind wordt het bewind uitgesproken vanwege een medische indicatie terwijl bij schuldenbewind het hebben van een problematische schuldsituatie de grondslag is. Daarnaast wordt het schuldenbewind ingeschreven in het curatele- en bewindregister. Dit is een openbaar register en dient om de persoon in kwestie te beschermen tegen derden. Het geeft de bewindvoerder de mogelijkheid overeenkomsten die u in de toekomst

¹ <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/besluit-bijstandverlening-zelfstandigen-bbz>